

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/156/2016
Identifikačné číslo spisu:	6110216162
Dátum vydania rozhodnutia:	03.11.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:6110216162.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu JUDr. G. F., bývajúceho v R., zastúpeného advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o. so sídlom v Bratislave, Štefánikova č. 8, IČO: 36853186, proti žalovanej Petit Press, a.s. so sídlom v Bratislave, Lazaretská č. 12, IČO: 35790253, zastúpenej advokátskou kanceláriou DEDÁK & Partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Mlynské Nivy č. 45, IČO: 35906464 a Advokátskou kanceláriou Tomáš Kamenec, s.r.o. so sídlom v Bratislave, Špitálska č. 43, IČO: 36855995, o ochranu osobnosti, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 14 C 131/2010, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 16. marca 2016 sp. zn. 15 Co 106/2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 16. marca 2016 sp. zn. 15 Co 106/2015 z r u š u j e a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (čiastočným) rozsudkom z 29. februára 2012 č.k. 14 C 131/2010-393 uložil žalovanej povinnosť uverejniť do 15 dní v troch po sebe nasledujúcich vydaniach denníka SME na jeho titulnej strane toto ospravedlnenie: „Ospravedlnenie sudcovi JUDr. G. F.: Dňa 21. 09. 2009 sme na titulnej strane denníka SME uverejnili článok pod názvom 'Šéfoval súdu lovil zadarmo' a na tretej strane denníka SME uverejnili článok pod názvom 'Šéfoval súdu, strieľal zadarmo', v ktorých sme okrem iného uviedli, že sudca Špecializovaného trestného súdu JUDr. G. F. v roku 2008 zadarmo lovil v poľovnom revíri 'W.' a v tejto súvislosti zakázal o sebe písať a na otázky o poľovačkách odmietol odpovedať. Uvedenými článkami sme verejnosť nepravdivo informovali o osobe JUDr. G. F., čím sme neoprávnene zasiahli do jeho cti, ľudskej dôstojnosti, dobrého mena, povesti a do jeho súkromia. Za tento neoprávnený zásah sa JUDr. G. F. ospravedľujeme. Petit Press, a.s. vydavateľ denníka SME“. V odôvodnení rozsudku súd prvej inštancie uviedol, že článkami došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu, ktorý opodstatňuje uloženie povinnosti vymedzenej vo výrokovej časti tohto rozsudku. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná odvolanie.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 27. marca 2013 sp. zn. 15 Co 144/2012 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny [§ 219 ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len

„O.s.p.“)], spočívajúci na náležitom zistení rozhodujúcich skutkových okolností a ich správnom právnom posúdení.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením z 5. decembra 2015 sp. zn. 3 Cdo 256/2013 tento jej mimoriadny opravný prostriedok odmietol ako procesne neprípustný.

4. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) na základe ústavnej sťažnosti žalovanej nálezom z 11. novembra 2015 sp. zn. II. ÚS 184/2015 (ďalej len „nález“): a/ rozhodol, že základné právo žalovanej na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky boli porušené rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. marca 2013 sp. zn. 15 Co 144/2012, b/ tento rozsudok zrušil a vec vrátil Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie, c/ žalovanej priznal peňažné zadost'učinenie, d/ žalovanej priznal náhradu trov konania, e/ ústavnej sťažnosti vo zvyšku nevyhovel.

4.1. V náleze sa ústavný súd stotožnil s názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého „nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladá len tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., nie však procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.“. Konštatoval, že „citovaný právny názor najvyššieho súdu je podporený aj judikátúrou samotného ústavného súdu, na ktorú v konečnom dôsledku najvyšší súd veľmi detailne v napadnutom uznesení aj odkazuje (napr. IV. ÚS 499/2011, I. ÚS 275/2012, II. ÚS 148/09) a ktorú ústavný súd nemá dôvod spochybňovať, keďže predstavuje väčšinový názor jeho senátov (k tomu pozri III. ÚS 551/2012)“. V ďalšom ústavný súd označil za ústavne akceptovateľný spôsob, ktorým sa najvyšší súd vysporiadal s námietkou žalovanej týkajúcou sa prípustnosti dovolania pre procesnú vadu konania podľa § 237 písm. g/ O.s.p.

4.2. Vo vzťahu k rozhodnutiu odvolacieho súdu pristúpil ústavný súd k preskúmaniu proporcionality medzi zásahom do slobody prejavu žalovanej a ústavnými garanciami práva na súkromie žalobcu (viď napríklad II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09, I. ÚS 408/2010, IV. ÚS 492/2012). Poukázal na to, že žalobca bol v čase publikovania inkriminovaných článkov sudcom Špecializovaného trestného súdu, pričom v predchádzajúcom období bol predsedom Špeciálneho súdu. Podľa názoru ústavného súdu „v línii od verejne neznámych jednotlivcov po politikov sa sudcovia z hľadiska intenzity ochrany osobnosti nachádzajú uprostred s miernou tendenciou smerujúcou k politikom“. Predmetné články podávali informácie o mimopracovných aktivitách žalobcu, ako aj iných verejných činiteľov. Vzhľadom na to, že nielen ich profesionálne aktivity, ale aj súkromný život sa za určitých okolností môžu stať predmetom zvýšeného verejného záujmu, ústavný súd nenašiel žiaden racionálny dôvod, ktorý by mohol spochybňovať to, že predmetom pozornosti médií môžu byť aj voľnočasové aktivity sudcu súvisiace s poľovníctvom. Vychádzajúc z okolností preskúmvanej veci dospel k záveru, že odvolací súd v napadnutom rozsudku ústavne neakceptovateľným spôsobom uprednostnil ochranu práva na súkromie žalobcu pred ochranou slobody prejavu žalovanej.

5. Krajský súd v Banskej Bystrici po vrátení veci na ďalšie konanie uznesením zo 16. marca 2016 sp. zn. 15 Co 106/2015 rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica z 29. februára 2012 č.k. 14 C 131/2010-393 zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. V odôvodnení poukázal na doterajší priebeh konania a, rešpektujúc závery vyjadrené v náleze, konštatoval, že súd prvej inštancie pri strete dvoch ústavných práv (na súkromie a na slobodu prejavu) nezaložil svoje rozhodnutie na vyváženom posúdení významu navzájom si konkurujúcich práv a dostatočne nezohľadnil, že záujem na ochrane osobnostných práv je stredný, avšak záujem na uplatnení slobody prejavu je podstatný. Súdu prvej inštancie vytkol, že síce vysvetlil, k akým zisteniam dospel, neuviedol ale, z ktorých dôkazov vychádzal a vykonané dôkazy náležite nevyhodnotil v zmysle ich hodnovernosti a pravdivosti. Odvolací súd uzavrel, že odvolaním napadnutý rozsudok nie je podložený dostatočným zistením rozhodujúcich skutkových okolností (§ 221 ods. 1 písm. h/ O.s.p.), v dôsledku čoho spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

6. Proti tomuto zrušujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie s tým, že mu postupom súdu bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s. Poukázal na to, že žalovaná sa mu v zmysle právoplatných rozhodnutí súdov ospravedlnila v denníku SME v

dňoch 26. apríla 2013, 27. apríla 2013 a 29. apríla 2013, čím súdmi priznané právo zaniklo. Žalobca teda legitímne predpokladal, že ním uplatnené subjektívne právo na poskytnutie zadost'učinenia vo forme ospravedlnenia hmotnoprávne zaniklo. Po uplynutí takmer troch rokov od uverejnenia ospravedlnení mu ale bolo doručené dovolaním napadnuté uznesenie vychádzajúce z nález, ktorý mu nebol doručený. V dôsledku tohto postupu odvolacieho súdu žalobca nevedel o novo prebiehajúcom odvolacom konaní a nemal možnosť adekvátne procesne reagovať nielen na závery vyjadrené v náleze, ale tiež na skutočnosť, že mu už (uverejnením ospravedlnenia) bolo poskytnuté morálne zadost'učinenie. Vzhľadom na hmotnoprávny zánik jeho práva na morálne zadost'učinenie ho v súčasnosti nemožno nútiť, aby trval na podanej žalobe, keďže jej procesný úspech je objektívne nedosiahnuteľný. Z týchto dôvodov žalobca žiadal napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

7. Žalovaná sa k dovolaniu písomne nevyjadrila.

8. Dovolanie bolo podané 29. apríla 2016. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

9. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu treba zrušiť.

10. Dovolanie je procesný úkon strany adresovaný súdu. Dovolateľ ním prejavuje vôľu vyvolať účinok spočívajúci v uskutočnení meritórneho dovolacieho prieskumu.

10.1. Dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých podľa vtedy účinnej právnej úpravy nebol daný dôvod ani pre zastavenie konania [napríklad vzhľadom na nesplnenie osobitnej podmienky dovolacieho konania (§ 241 ods. 1 veta druhá O.s.p.)] ani pre odmietnutie dovolania [z niektorého dôvodu vyplývajúceho z ustanovenia § 243c O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. a/ až d/ O.s.p. (napríklad preto, lebo dovolanie bolo podané proti rozhodnutiu, proti ktorému nebol tento opravný prostriedok prípustný)], vyvolali procesný účinok umožňujúci a zároveň prikazujúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

10.2. Tie dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých bol podľa vtedy účinnej právnej úpravy daný dôvod na zastavenie dovolacieho konania alebo odmietnutie dovolania, tento procesný účinok nemali (porovnaj tiež I. ÚS 4/2011 a II. ÚS 172/03).

11. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu ustanovení § 470 ods. 1 CSP a § 470 ods. 2 CSP dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (viď § 470 ods. 1 CSP), rešpektuje ale procesný účinok tých dovolaní uvedených v bode 10.1., ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (viď § 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej, právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa, v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný [viď tiež závery vyjadrené v rozhodnutí ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 36/1995].

12. Podľa právneho stavu účinného v čase podania dovolania bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzovalo ustanovenie § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p.

13. V danom prípade je dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, dovolanie ale nesmeruje proti uzneseniu so znakmi niektorého z uznesení uvedených v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nie je v týchto ustanoveniach uvedená.

14. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. júna 2016 ustálila na názore, podľa ktorého zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu možno napadnúť iba z dôvodov relevantných v zmysle § 237 O.s.p. [resp. § 237 ods. 1 O.s.p. (viď najmä judikát R 34/1995)].

14.1. V danom prípade dovolateľ nenamietol procesné vady konania uvedené v § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. a vady tejto povahy ani nevyšli v dovolacom konaní najavo.

14.2. Žalobca v dovolaní namietol, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Zostalo preto posúdiť, či v konaní (ne)bola dovolateľovi odňatá možnosť pred súdom konať. O procesnú vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. išlo v prípade procesne nesprávneho postupu súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožnila realizácia jeho procesných oprávnení [v zmysle § 18 O.s.p. mali účastníci rovnaké postavenie a súd bol povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

15. Na základe uznesenia občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu bolo v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky publikované (ako judikát R 141/2014) rozhodnutie najvyššieho súdu z 28. novembra 2013 sp. zn. 5 Cdo 434/2012.

15.1. Právna veta judikátu R 141/2014 znie: „Ak bolo rozhodnutie odvolacieho súdu o odvolaní zrušené dovolacím súdom, je odvolací súd povinný ešte pred svojím ďalším rozhodnutím o odvolaní doručiť účastníkovi zrušujúce rozhodnutie a vytvoriť mu procesnú možnosť reagovať v primeranej lehote na situáciu, ktorá vznikla zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Porušenie týchto povinností odvolacím súdom má za následok odňatie možnosti účastníka pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.)“.

15.2. V odôvodnení predmetného rozhodnutia najvyšší súd konštatoval, že procesná vada tejto povahy je zároveň dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v takom konaní nemôže byť považované za správne.

15.3. Podľa právneho názoru vec prejednávajúceho senátu najvyššieho súdu bol obdobne (do 30. júna 2016) opodstatnený záver o odňatí možnosti pred súdom konať v prípade takého opakovaného rozhodovania odvolacieho súdu po zrušení jeho rozhodnutia ústavným súdom, ktorému nepredchádzalo vytvorenie procesnej možnosti účastníka konania v primeranej lehote reagovať na novú procesnú situáciu, zaujať stanovisko k obsahu zrušujúceho rozhodnutia ústavného súdu a vyjadriť sa k jeho právnym dôsledkom. Aj takýto (predčasný) postup odvolacieho súdu vykazoval znaky procesnej vady v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

16. V danom prípade bola preto podstatnou zložkou posudzovania prípustnosti (a dôvodnosti) dovolania otázka, či v čase nového prejednávania veci odvolacím súdom mal žalobca vytvorenú možnosť účinne reagovať na situáciu, ktorá nastala v dôsledku zrušenia skoršieho rozhodnutia odvolacieho súdu.

16.1. O tom, ako v tej - ktorej vec prebiehalo konanie, usudzuje dovolací súd na podklade spisu (viď m. 3 Cdo 289/2014, 3 Cdo 321/2015, 3 Cdo 888/2015). Odvolací súd vec prejednal a rozhodol 16. marca 2016. Obsah spisu nedáva podklad pre záver, že nález bol do tohto dňa doručený žalobcovi. V spise sa nenachádza záznam o pokyne prvoinštančného alebo odvolacieho súdu doručiť nález žalobcovi, ani doručienka preukazujúca, že nález mu bol doručený.

16.2. Ústavný súd, ktorého najvyšší súd požiadal o oznámenie, komu bol nález doručený, 30. septembra 2016 oznámil, že „nález nadobudol právoplatnosť 20. januára 2016 doručením účastníkom konania, t.j. advokátskej kancelárii DEDÁK & Partners, s.r.o., ktorá bola právnym zástupcom navrhovateľa (spoločnosti Petit Press, a.s.) a odporcom v danom konaní, t.j. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky a Krajskému súdu v Banskej Bystrici“. Najvyšší súd konštatuje, že identické údaje vyplývajú zo scanov doručeníek, ktoré boli pripojené k tomuto oznámeniu.

16.3. Z týchto dôvodov je opodstatnený záver, podľa ktorého odvolací súd vec prejednal a rozhodol, hoci žalobcovi nebola (doručením nálezu a výzvou vyjadriť sa k nemu) vytvorená procesná možnosť reagovať na procesnú situáciu, ktorá nastala po rozhodnutí ústavného súdu, zaujať stanovisko k obsahu nálezu a tiež právnym záverom ústavného súdu. Na tom, že týmto postupom odvolacieho súdu došlo k vade konania v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., nemôže nič zmeniť, ak sa žalobca (prípadne) z údajov dostupných na internetovej stránke ústavného súdu alebo z iného zdroja (napríklad z médií) dozvedel, ako rozhodol ústavný súd. Je totiž podstatný rozdiel medzi doručením rozhodnutia súdu konkrétnemu účastníkovi konania a informovaním širokej verejnosti o obsahu rozhodnutia zverejnením jeho anonymizovanej verzie. V občianskom súdnom konaní (civilnom sporovom procese) naďalej platí, že len (alebo až) riadne a predpisom vyhovujúce doručenie má účinky predpokladané zákonom (viď primerane judikát R 19/1968).

17. Vzhľadom na uvedené dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobcu podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyvolalo účinok umožňujúci a zároveň ukládajúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritorný dovolací prieskum. Prípustnosť žalobcom podaného dovolania vyplývala z § 237 ods. 1 písm. f/ v spojení s § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. a jeho dôvodnosť z toho, že dovolateľovi bolo znemožnené realizovať jemu patriace procesné oprávnenia postupom súdu, na ktorý možno primerane aplikovať závery vyjadrené už v judikáte R 141/2014.

18. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

19. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.